

Till:
Näringsdepartementet
n.registrator@regeringskansliet.se
peter.kalliopuro@regeringskansliet.se

Ansvarig tjänsteman:
Magnus Ulaner
Miljöchef
HSB Riksförbund
magnus.ulaner@hsb.se

REMISSVAR - BOVERKETS RAPPORT DOKUMENTATIONSSYSTEM FÖR BYGGPRODUKTER VID NYBYGGNATION (RAPPORT 2015:46)

Diarienummer: N2015-08935-PUB

Sammanfattning av yttrandet

- HSB tillstyrker, under förutsättning att information om ingående kemiska ämnen skärps, Alternativ 2 ”Ramlag”.
- HSB anser vidare att om inte denna skärpning är möjlig att genomföra bör ett alternativ övervägas där det är frivilligt att ta fram en loggbok (och att den huvudsakliga styrningen sker i en vägledning) parat med att Boverket tillsammans med branschen genomför en riktad informations- och utbildningsinsats. Detta har möjlighet att ge väl så goda resultat som ett lagstadgat administrativt system utan tillräcklig framtida användbarhet.
- HSB anser att begreppet ”större flerbostadshus” behöver definieras och att 5§ i författningsförslaget behöver förtydligas.
- HSB anser att entreprenörerna är de som är bäst lämpade att utföra loggningen och menar att det är viktigt att överväga huruvida det bör vara den som för in/monterar en produkt i fastigheten som också ansvarar för att den loggas i den av byggherren upprättade loggboken.
- HSB anser i likhet med Boverket att det är rimligt att avgränsa skyldigheten att uppdatera loggboken till sådana åtgärder som kräver lov eller anmälan.
- HSB bedömer att dokumentation av mängd och placering ökar den administrativa kostnaden för loggboken
- HSB anser att Boverket behöver i eventuell föreskrift vara mycket tydlig gällande vilken detaljeringsgrad som gäller för mängd och placering.
- HSB bedömer att kostnaden för att upprätta och logga byggprodukter vid en lov- eller anmälningspliktig åtgärd är överkomlig.
- HSB anser vidare att det ur ett resurseffektivitetsperspektiv bör ingå i loggbokens information, bla demontering vid rivning.
- HSB anser att det är viktigt att regler om hur loggboken ska överlätas är tydliga.
- HSB anser att det är avgörande att en effektiv tillsyn gällande loggboksanvändningen upprättas.

HSB RIKSFÖRBUND

Box: 8310, 104 20 Stockholm
Besök: Fleminggatan 41,
Tel: 010-442 03 00
www.hsb.se

Inledning

HSB har som utgångspunkt att försiktighetsprincipen ska gälla för alla material som finns i byggnader, boende- och innemiljö. HSB anser som utgångspunkt därför att det bör ske en generell skärpning gällande kraven på ingående kemiska ämnen för byggprodukter.

HSB anser i linje med Kemikalieinspektionen att en stark kemikalielagstiftning med förebyggande krav ger förutsättningar för att uppnå giftfria och resurseffektiva kretslopp.

Väl fungerande förebyggande kemikalielagstiftning är grundläggande för att minska risken för att människa och miljö ska skadas under ämnens och materials livscyklar. Kemikaliekrav ger ökade förutsättningar för att återvinningen ska kunna ske på ett säkert sätt liksom att det återvunna materialet ska vara konkurrenskraftigt på marknaden.

HSB anser att införandet av loggbok kan vara ett sätt att verka för uppfyllnad av det svenska miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö¹ och dess etappmål Giftfria och resurseffektiva kretslopp² samt miljö kvalitetsmålet God bebyggd³ och dess etappmål om Ökad resurshushållning i byggsektorn⁴.

HSB anser så som Boverket att införandet av loggbok ligger väl i linje med EU-kommissionens meddelande om möjligheter till resurseffektivitet inom byggsektorn.⁵ Syftet med loggbok ligger också väl i linje med byggproduktförordningens

---

¹”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”

²”Användningen av återvunna material ska vara säker ur hälso- och miljösynpunkt genom att återcirkulation av farliga ämnen så långt som möjligt undviks, samtidigt som resurseffektiva kretslopp eftersträvas. Detta uppnås genom en samlad åtgärdsstrategi inom EU, vilken senast 2018 resulterat i bland annat följande insatser:

– EU:s regelverk för avfall, kemikalier och varor är i huvudsak kompletterade och samordnade så att de styr mot giftfria och resurseffektiva kretslopp.

– Principen om höga och likvärdiga krav på innehållet av farliga ämnen i nyproducerade och återvunna material är fastslagen genom beslut där så är lämpligt.”

³”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

⁴”Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.”

⁵ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/SV/1-2014-445-SV-F1-1.Pdf>

grundläggande krav för hållbara byggnadsverk (bilaga 1), särskilt krav nr 3 Hygien, hälsa och miljö samt krav nr 7 Hållbar användning av naturresurser.

Yttrande

Loggbok vid nyproduktion av större flerbostadshus

HSB anser inledningsvis att begreppet ”större flerbostadshus” inte tydligt har definierats av Boverket. Detta skapar osäkerhet gällande vilka nybyggda flerbostadshus som ska omfattas. Begreppet behöver definieras tydligt.

HSB tillstyrker, under förutsättning att information om ingående kemiska ämnen skärps, Alternativ 2 ”Ramlag”.

HSB anser vidare att om inte denna skärpning är möjlig att genomföra bör ett alternativ övervägas där det är frivilligt att ta fram en loggbok (och att den huvudsakliga styrningen sker i en vägledning) parat med att Boverket tillsammans med branschen genomför en riktad informations- och utbildningsinsats. Detta har möjlighet att ge väl så goda resultat som ett lagstadgat administrativt system utan tillräcklig framtida användbarhet.

Boverket föreslår att:

”5 § Loggboken ska uppdateras varje gång ett sådant byggnadsverk som avses i 2 § första stycket 1 väsentligen förändras.

Loggboken ska uppdateras varje gång en lov- eller anmälningspliktig åtgärd enligt plan- och bygglagen (2010:900) vidtas i ett sådant byggnadsverk som avses i 2 § första stycket 2-5.”

Det är oklart om den första meningen syftar på något annat än den andra meningen. För tillämpningen vore det bra att antingen stryka den första meningen helt eller förtydliga den.

Då HSB idag bygger enligt miljöcertifieringssystemet Miljöbyggnad är en loggbok en naturlig del av projekteringen och byggnationen.

Inom ramen för Miljöbyggnad, *indikator 14 Dokumentation av byggvaror*, dokumenteras byggvaror i produktkategorier E, F, G, H, I, J, K, L, M, N och Z enligt BSAB 96⁶, i en digital loggbok. Loggboken innehåller minst uppgifter om typ av byggvara, varunamn, tillverkare, innehållsdeklaration och årtal för dess upprättande.

---

⁶ BSAB-systemet är en gemensam struktur för information i byggsektorn. Systemet består av koder bestående av en serie bokstäver och siffror med tillhörande rubrik som betecknar olika typer av byggdelar eller produktionsresultat. BSAB-systemet används i AMA (Allmän material- och arbetsbeskrivning), som kan användas som underlag till att upprätta tekniska beskrivningar.

Endast byggvaror som monteras fast inne eller i direkt anslutning till byggnaden behöver ingå i loggboken. Byggvaror och material som tillhör installationstekniska- eller elsystem är idag undantagna loggboken. Beslag, skruvar, låshus och liknande behöver inte inkluderas i loggboken.

I december 2016 kommer en uppdaterad version av Miljöbyggnad finnas publicerad och tillgänglig för svenska marknaden. I liggande förslag (160629) utökas de produktgrupper som ska loggas för indikator betyg Brons med P, Q, R (rör, kanaler, apparater, aggregat, isolering av installationer) och för indikatorbetyg Guld med S, T och U (apparater för el, tele, data, styr och övervakning).

Boverket föreslår att mängd och placering ska dokumenteras. Detta motsvarar de branschöverenskomna krav som finns på betygsnivå Guld för indikator 14 i miljöcertifieringssystemet Miljöbyggnad. Boverkets förslag lägger sig i detta avseende i framkant gällande där branschen är idag.

HSB bedömer att dokumentation av mängd och placering ökar den administrativa kostnaden för loggboken, men bedömer detta som en marginell kostnadsökning i relation till investeringen i ett helt projekt. Nyttan med denna information är att bostadsrättsföreningen får ökad information om sin byggnad vilket bör vara till nytta vid framtida om- och tillbyggnad eller rivning.

Det finns praktiska utmaningar med att logga exakta mängder, här behöver Boverket i eventuell föreskrift vara mycket tydlig gällande vilken detaljeringsgrad som gäller.

HSB anser att det kan var effektivast att rikta kravet på loggning direkt mot entreprenörerna är de som är bäst lämpade att utföra loggningen och menar att det är viktigt att överväga huruvida det bör vara den som för in/monterar en produkt i fastigheten som också ansvarar för att den loggas i den av byggherren upprättade loggboken. Liknande reglering som avseende personalliggare där byggherren tillhandahåller utrustning och entreprenören ansvarar för att registreringarna sker. Detta i och med att byggherren vid fall då entreprenören inte sköter sin uppgift har en i princip omöjligt situation i att säkerställa loggning i efterhand.

Farliga ämnen

HSB är delägare i Byggvarubedömningen ekonomisk förening ("BVB"), ägd av 40 aktörer i bygg- och fastighetsbranschen. BVB förser marknaden med ett webbaserat verktyg för miljöbedömning och loggning av byggvaror, vilket HSB använder för att logga byggvaror i enlighet med Miljöbyggnad indikator 14 samt fasa ut farliga ämnen i enlighet med Miljöbyggnad indikator 15 Utfasning av farliga ämnen.

HSB anser att det finns en viss risk att marknadens idag höga krav, sett i ett europeiskt perspektiv, på information om kemiska ämnen, som finns definierat i den i bygg- och fastighetsbranschen överenskomna Byggvarudeklarationen (eBVD2015)⁷, förflyttas nedåt, då Boverkets förslag på redovisning av kemiskt innehåll i loggbokens produkter endast kräver redovisning enligt artikel 33 i EUs kemikalieförordning REACH. Artikel 33 anger att en leverantör av en vara som innehåller över 0,1 viktprocent av ämne upptaget på kandidatförteckningen⁸ ska lämna tillräckligt med information till varumottagaren så att varan kan användas på ett säkert sätt. Leverantören av varan ska lämna denna information kostnadsfritt inom 45 dagar.

HSB anser att redovisningskrav på kemiskt innehåll i enlighet med artikel 33 är ett för svagt krav. Detta riskerar att minska den långsiktiga nyttan och kostnadsbesparingen av loggboken vid inventering inför om-, och tillbyggnad eller rivning, både för fastighetsägaren och samhället som helhet.

Det finns stort behov av att byggprodukttillverkarna lämnar mer detaljerad information om innehåll av hälso- och miljöfarliga ämnen i byggprodukter. Boverket har i sin nyligen publicerade rapport *Miljö- och klimatanpassade byggregler 2016:14* konstaterat att det föreligger en obalans i information om byggprodukters miljöpåverkan mellan byggprodukttillverkare och byggherrar, s.k. asymmetrisk information.

Krav på redovisningsgränser gällande egenskaper för kemiska ämnen enligt nedan bör ställas på de produkter som ska innefattas i loggboken. Dessa krav ställer marknadsaktörer inom bygg- och fastighetsbranschen idag. (se vidare HSBs synpunkter på kemiska ämnen i bilaga 1.

Faroklass	Redovisningsgräns
Cancerogent kategori 1A och 1B (H350)	≥0,1 %
Cancerogent kategori 2 (H351)	≥1 %
Mutagent kat 1A och 1B (H340)	≥0,1 %

⁷ <http://www.byggvarudeklarationer.se/>

⁸ Ämnen som finns på kandidatförteckningen är ämnen som har egenskaper vilka kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, så kallade särskilt farliga ämnen. Ett särskilt farligt ämne är ett ämne som: är cancerframkallande; skadar arvsmassan; stör fortplantningsförmågan; ansamlas i miljön eller kan ha andra egenskaper som till exempel hormonstörande

Mutagent kat 2 (H341)	≥1 %
Reproduktionstoxiskt, kat 1A och 1B (H360)	≥0,3 %
Reproduktionstoxiskt, kat 2 (H361)	≥3 %
Reproduktionstoxiskt effekter på eller via amning (H362)	≥0,3 %
Hormonstörande ämnen ^{1,2}	≥0,1 %
PBT och/eller vPvB ³	≥0,1 %
Hudsensibiliserande (H317)	≥1 %
Luftvägssensibiliserande (H334)	≥0,2 %
Farligt för vattenmiljön, akut kat 1 (H400)	≥2 %
Farligt för vattenmiljön, kronisk kat 1 (H410)	≥2 %
Farligt för vattenmiljön, kronisk kat 2 (H411)	≥2 %
Ozonnedbrytande ämnen (EUH 059 och H420)	≥0,1 %
Akut toxicitet kategori 1 (H300, H310, H330, H301, H311 och/eller H331)	≥0,1 %
Akut toxicitet kategori 2 (H300, H310, H330, H301, H311 och/eller H331)	≥1 %
Akut toxicitet kategori 3 (H300, H310, H330, H301, H311 och/eller H331)	≥2 %
Rena ämnen eller föreningar av kadmium (Cd)	≥0,01 %
Rena ämnen eller föreningar av bly (Pb)	≥0,1 %
Rena ämnen eller föreningar av kvicksilver (Hg)	Förorening ≥ 2,5 mg/kg (ppm), aktiv tillsatts ska alltid redovisas.
Hormonstörande (EDS-listan)	≥0,1 %
Hormonstörande (SIN-listan)	≥0,01 %
PBT, vPvB (SIN-listan)	≥0,1 %
Kandidatförteckning (redovisas på komponentnivå)	≥0,1 %
Icke klassificerade ämnen och material	≥2 %

HSB anser vidare att det ur ett resurseffektivitetsperspektiv bör ingå i loggbokens information, dvs hur byggprodukter vid rivning ska demonteras på bästa sätt för att nå en så hög grad av återanvändning och materialåtervinning som möjligt. Detta i linje med EUs handlingsplan för en cirkulär ekonomi.

Uppdatering och förvaltning av loggboken

HSB anser i likhet med Boverket att det är rimligt att avgränsa skyldigheten att uppdatera loggboken till sådana åtgärder som kräver lov eller anmälan och är mer ingripande åtgärder, där byggnadsverkets konstruktion påverkas, i de flerbostadshus

som vid uppförande hade krav på loggbok. Dvs inte i detta skede vid alla lov- eller anmälningspliktiga åtgärder i det befintliga beståndet.

HSB anser i likhet med Boverket att det finns många mindre ändringar och åtgärder som skulle vara värdefulla att dokumentera i loggbok, men att arbetsinsatsen för att se till att denna dokumentation görs inte är rimlig i förhållande till nyttan. Exempelvis i bostadsrättslägenheter vidtar ofta bostadsrättsinnehavaren åtgärder där inte styrelsen i bostadsrättsföreningen har rådighet över materialval. Det kan till exempel handla om ändrat ytskikt i badrum, rumsindelningen eller nytt golv.

Vi konstaterar samtidigt att när inte alla material i en byggnad loggas kan nyttan loggboken minska och därmed inte väga upp merkostnader och ytterligare administration.

Många åtgärder som idag är lov- eller anmälningspliktiga utförs av mindre entreprenörer med ovana att använda loggbok. Dessa kommer att behöva anpassa sig och administrativa kostnader i denna läroperiod kommer att öka.

HSB bedömer att det är sannolikt att denna initiala administrativa kostnad snabbt kommer att hamna på en överkomlig nivå, då marknadens system inte kan sägas vara kostsamma att använda.

HSB bedömer vidare att kostnaden för att upprätta och logga byggprodukter vid en lov- eller anmälningspliktig åtgärd är överkomlig då dessa åtgärder ofta är av större omfattning.

HSB anser samtidigt att det i förvaltningen av loggboken finns större utmaningar.

De befintliga systemen på marknaden tar i regel ut en kostnad för att hålla ”projekt” öppna. Då det kan dröja flera år tills loggboken behöver uppdateras utgör detta en onödig kostnad. Det finns samtidigt ofta möjlighet att exportera ut data ur marknadens befintliga system och sedan förvara digitalt hos fastighetsägaren eller den part som sköter fastighetsägarens förvaltning.

HSB antar att marknadens befintliga system, samt eventuellt nya aktörer, snabbt kommer upprätta affärsmodeller för att erbjuda loggbok i förvaltningsskedet till ett acceptabelt pris.

Regler om att överlåta loggboken

HSB anser att det är viktigt att regler om hur loggboken ska överlåtas är tydliga.

Tidpunkt för införande

HSB anser i likhet med Boverket att om en ramlag införs bör tidpunkten för ikraftträdandet bör synkroniseras med eventuellt ikraftträdandet av de

HSB – där möjligheterna bor

författningsförslag som läggs fram i Kemikalieinspektionens *rapport 8/15*
”Hälsoskadliga kemiska ämnen i byggprodukter – förslag till nationella regler”

Tillsyn

HSB anser att det är avgörande att en effektiv tillsyn gällande loggboksanvändningen upprättas. Utan en tillsyn som bygger på kompetens och kvalitet minskar trovärdigheten avsevärt och nyttorna med loggboken riskerar att inte falla ut.

Stockholm den 29 augusti 2016

Anders Lago

Förbundsordförande

Bilaga 1.

Övriga synpunkter rörande kemiskt innehåll i byggprodukter

I den nyligen presenterade *utredningen om spridning av PFAS-föreningar i dricksvatten (M 2015:B)* konstateras nedanstående, vilket har bäring även på sakfrågan i denna remiss. Det konstateras att:

- flera myndigheter är övertygade att det finns kemikalier som nu är ute i samhället vars egenskaper, spridning och effekter mer eller mindre är okända, och som med ny kunskap kommer att kräva insatser från samhällets sida eftersom de förorsakar skada.
- det är uppenbart att EU:s kemikalielagstiftning inte är tillräcklig. Det finns behov av en utveckling av EU:s kemikaliereregler bl.a med möjligt att bedöma och pröva grupper av ämnen med liknande inneboende egenskaper, kemisk struktur eller användningsområde.
- kemikalielagstiftningen ålägger den som vill sätta en produkt på marknaden att bedöma riskerna med produkten och försäkra sig om att användningen av den inte kommer att leda till risker för människa och miljö.

HSB har tidigare lämnat nedanstående synpunkter på Kemikalieinspektionens *rapport 7/14 Förslag till utfasning av fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige*. HSB anser att Sverige på nationell nivå ska:

- införa nationella begränsningar av emissioner till inomhusmiljön av skadliga ftalater från byggmaterial.
- vidta åtgärder som leder till förbättrad regelefterlevnad.
- vidta åtgärder för förbättrad information om farliga ämnen.
- i avvaktan på skärpt EU-lagstiftning stärka det frivilliga förebyggande arbetet. Ett kunskapscentrum för substitution bör upprättas för att driva på kemikalieproducenterna och för att underlätta för företag att arbeta proaktivt med att byta ut farliga ämnen eller byta till ett annat material utan farliga ämnen. Detta kunskapscentrum bör även stödja konsumenter. Befintliga branschsamarbeten bör utnyttjas i uppbyggnaden av centrat.

HSB vill även lyfta att de förslag till förstärkningar av EU-lagstiftning som *Utredningen om spridning av PFAS-föreningar i dricksvatten (M 2015:B)* och Kemikalieinspektionens *rapport 7/14 Förslag till utfasning av fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige* lämnar även är giltiga för byggprodukter:

- Klassificering av potentiellt fortplantnings- eller hormonstörande ämnen bör prioriteras så att de kan föras upp på kandidatförteckningen.
- Substitutionsarbetet bör ske gruppvis. Skapa möjligt att bedöma och pröva grupper av ämnen med liknande inneboende egenskaper, kemisk struktur eller användningsområde.
- En restriktiv tillståndsgivning och begränsningar för särskilda varugrupper, av de fyra ftalaterna på tillståndsbilagan (bilaga XIV) i EU:s kemikalieförordning Reach.
- Registreringen av ämnen behöver förbättras så att ämnen som finns i låga koncentrationer eller i små mängder omfattas av registreringskyldighet enligt Kemikalieinspektionens produktregister. Ambitionen bör vara att årligen kunna redovisa relevant statistik.
- EU:s regler om säkerhetsdatablad bör skärpas så att låga halter av ej klassificerade potenta ämnen fortsättningsvis redovisas.
- Innehållet i kemiska produkter bör redovisas öppet, vilket kräver ändring av EU:s regler om klassificering och märkning.
- Utredningskraven för myndigheterna inför eventuella begränsningar är allt för omfattande i relation till att lagstiftningens intention är att den som sätter ut sin produkt ska försäkra sig om att den inte leder till risker för människa och miljö. Bevisbördan behöver ligga på den som sätter produkten på marknaden.